

YOUNG PEOPLE'S ATTITUDES ABOUT PEOPLE WITH DISABILITIES

Abstract: This paper examines the motives of the young people to communicate with people with disabilities. The method of motivation for prejudice-free communication with people with disabilities was used to study the attitudes of 243 participants from the country and abroad, aged from 14 to 30, regarding their acceptance or rejection of established stereotypes in the society in their communication with people with disabilities. The focus was placed on the participants' choice regarding what they find acceptable or reject in the communication with people with disabilities. An attempt was made to answer the question of how to work in the society towards overcoming the prejudices against the people with disabilities and what the young people's place in this process.

Author information:

Velina Chocheva

PhD student

Trakia University of Stara Zagora

✉ velinave@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

people with disabilities, prejudices, stereotypes,
integration, motivation, self-image

С блъсъкът със стереотипите е ежедневен, тъй като те представляват завършен образ с отличителен белег на мнения и представи, които трайно се приемат и заемат място в обществото ни. За огромно съжаление честа форма, под която се срещат стереотипите е негативна или неутрална, което поставя стереотипите в основата на предразсъдъците и дискриминацията.

Дискриминацията има много лица, от безобидно отбягване и negliжиране, до агресивно поведение спрямо човек, група или общност, към която принадлежи. Дискриминацията спрямо хората с увреждания практически е навсякъде по света. Хората с увреждания често изпадат в ситуации, в които трябва да доказват своите възможности и да търсят равнопоставеност.

Отношението към хората с увреждания, като поведение, се изгражда още в детска възраст. У малките деца, съвсем несъзнателно се наслагва изкуствена нагласа спрямо „различните”. Изрази, като „...влачиш се, като сакат”, „дръж се прилично, така приличаш на слабоумен” и други, изпъстрят речта на хората, дори несъзнателно. Когато ги използваме за сравнение, им придаваме негативна окраска, „обличаме ги” в нещо лошо, което буди страх, което не пожелаваме и не желаем на нас да ни се случи.

Хората с увреждания са в обществото и дали ги приемаме или не, те имат пълното право да получават всички блага от живота, които се полагат на човека без увреждане или човека, който не е „различен”. В опит да коригират поведението на децата по свой образ и подобие, по свой критерий за добро и лошо, за правилно и неправилно, възрастните поставят началото на стигмата спрямо „различните”.

Както вече подчертахме, стереотипите са завършен образ за група от хора, въз основа на отличителни черти. Стереотипите са негативни и положителни.

В последните години, впечатление прави засиленият интерес към хората с увреждания. Наблюдава се по-голяма съпричастност и изявена борба за техните права и интеграция в обществото. Милосърдието и доброто, грижата и позитивната нагласа, започват да присъстват все повече в ежедневието на хората спрямо „различните”. Тези модели на поведение на възрастните, се мултиплицират, като модели на поведение сред младото поколение.

Интересът и приемането на хората с увреждания от страна на младите хора е обект на изследване. Младите хора демонстрират различно поведение в различни ситуации, по различни проблеми към хората с увреждания.

Кога и при какви фактори, обстоятелства и ситуации, тяхното поведение търпи промяна, това са въпроси, които търсят своите отговори. Във връзка с проучването на мотивацията на младите хора да търсят контакти с хора с увреждания, бе проведено изследване с 243 участници от страната и от чужбина, на възраст от 14 до 30 години. В проучването е включен въпросник „*Мотивация за общуване без предразсъдъци с хора с увреждания*”, включващ 10 въпроса, насочени към разкриване на мотивацията на младите хора да общуват с хора с увреждания.

Анализът на отговорите от въпросника разкрива в количествен и качествен план мотивите, нагласите, интересите на младите хора в процеса на общуване с хора с увреждания.

В Таблица № 1 са представени резултатите от отговорите на всички изследвани участници с методиката „*Мотивация за общуване без предразсъдъци с хора с увреждания*”.

Таблица № 1 *Резултати от отговорите на всички изследвани участници с методиката „Мотивация за общуване без предразсъдъци с хора с увреждания” – 243 участници*

<i>Отговори на всички изследвани участници с методиката „Мотивация за общуване без предразсъдъци с хора с увреждания”</i>			
<i>№ на въпрос</i>	<i>Напълно несъгласен</i>	<i>Неутрален</i>	<i>Напълно съгласен</i>
<i>Въпрос 1</i>	11 46,91%	75 30,86%	54 22,22%
<i>Въпрос 2</i>	156 64,19%	55 22,63%	32 13,16%
<i>Въпрос 3</i>	48 19,75%	27 11,11%	168 69,13%
<i>Въпрос 4</i>	48 19,75%	32 13,16%	16 67,07%
<i>Въпрос 5</i>	94 38,68%	77 31,68%	72 29,62%
<i>Въпрос 6</i>	42 17,28%	59 24,27%	142 58,43%
<i>Въпрос 7</i>	122 50,20%	53 21,81%	68 27,98%
<i>Въпрос 8</i>	139 57,20%	38 15,63%	66 27,16%
<i>Въпрос 9</i>	121 49,79%	57 23,45%	65 26,74%
<i>Въпрос 10</i>	56 23,04%	69 28,39%	118 48,55%

На графики с № 1, 2 и 3 са представени обобщени резултати от отговорите на въпросите от методиката „*Мотивация за общуване без предрасъдъци с хора с увреждания*”, съответно групирани в „Напълно несъгласен”, „Неутрален” и „Напълно съгласен”

От Графика №1 се вижда, че най-голям брой участници са изразили несъгласие на въпрос № 2, който гласи „*Спрямо моите лични разбирания, използването на стереотипи за хората с увреждания е нормално*”. Тези отговори водят до извода, че участниците в изследването, не приемат използването на стереотипи спрямо хората с увреждания за нормално. Отхвърлянето на стереотипите от младите хора, говори за наличието на положителна нагласа към общуване с хора с увреждания.

От същата Графика се вижда, че на **въпрос № 7** „*Аз се опитвам да скрия всякакви негативни мисли за хората с увреждания поради негативните реакции на другите*”, 122 участника са „*Напълно не съгласен*” с това твърдение. Подобно категорично несъгласие говори, че значителна част от младите хора могат да изразят своето мнение, без да се съобразяват с мнението на околните.

Графика № 1 Брой отговорили участници с „Напълно несъгласен”



Анализът на резултатите на **въпрос № 8** (вж. Графика №1) „*Аз се опитвам да бъда без предрасъдъци към хората с увреждания под натиска на другите*”, показва, че 139 участника са дали отговор „*Напълно несъгласен*”. Изводът, който се налага е, че младите хора не се съобразяват с мнението на околните, когато общуват с хора с увреждания. Участниците встъпват в процеса на общуване с хора с увреждания, така както им „диктуват” техните разбирания, възпитание и изградено отношение към лицата с увреждания. Независимо от това 1/4 от респондентите, демонстрират поведение, което очакват да получи одобрението на околните.

Изразеното несъгласие на въпрос № 7 и въпрос № 8 (вж. Графика №1), напълно логично кореспондира и с дадените отговори на **въпрос № 9** „*Поради обществените стандарти, аз се опитвам да показвам липса на предрасъдъци към хората с увреждания*”. (вж. Графика №1)

Определено може да се допусне, че обществените стандарти не могат да играят регулираща роля, по отношение на избора на младите хора за начина по който те ще общуват с хора с увреждания. Прави впечатление, че в групата на изследваните лица има и такива отговори на „неутрален” и „напълно съгласен”, които се доближават. Част от младите хора в процеса на общуване с хора с увреждания се подчиняват на обществените стандарти, но някои проявяват незачитането им. Инициативата за общуването им с хора с увреждания е личен техен избор.

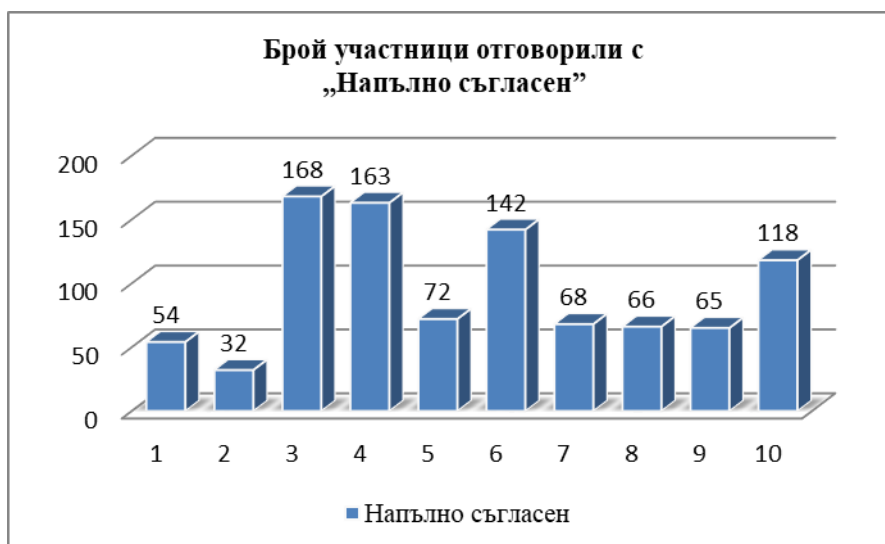
Графика № 2 Брой участници отговорили с „Неутрален”



Интерес за изследването представляват и отговорите на същите тези 10 въпроса, отразени в Графика № 2. Тук най-голямо струпване на участници има в отговорите на въпроси № 1, 5 и 10. И трите въпроса са насочени към търсене на отговор за това как младите хора си взаимодействат с хора с увреждания, при което те оценяват личното поведение на човека с увреждане, поведението на другите спрямо тях в обществото, както и желанието им за участие в различни дейности и действия свързани с елиминирането на предразсъдъци към хората с увреждания.

Независимо от факта, че имаме най-голям брой участници избрали отговор „Неутрален” на въпроси № 1, 5 и 10 (вж. Графика № 2). Това са около 30% от всички участници в изследването. Определено може да се направи изводът, че младите хора не са безразлични към начина, по който ще общуват с хора с увреждания, към възможността да общуват с хора с увреждане.

Графика № 3 Брой участници отговорили с „Напълно съгласен”



Анализът на отговорите, отразени в Графика № 3, показва, че най-голям брой участници са дали отговор „Напълно съгласен” на въпроси № 3, 4, 6 и 10. С изразеното пълно съгласие в отговорите на тези въпроси, младите хора демонстрират своята положителна мотивация за общуване с хора с увреждания, пренебрегвайки наличието на стереотипи в обществото. Когато отхвърлят тези стереотипи те изграждат своята самопредстава на хора, за които е важно, да

приемат различните без предразсъдъци, оценявайки ги като личности, които са равностойни на всеки друг представител от социума.

Анализът показва, че 168 участника са изразили категоричната си мотивация да нямат предразсъдъци към хората с увреждания, отговаряйки утвърдително на въпрос №3 „*Аз лично съм мотивиран да нямам предразсъдъци към хората, които имат увреждания*” (вж. Графика № 3). 163 от участниците, изказват становището, че важно за тяхната самопредстава, е че те самите искат да бъдат хора без предразсъдъци, отговаряйки утвърдително на въпрос № 4 „*Важно за моята самопредстава е да бъда без предразсъдъци към хората с увреждания*” (вж. Графика № 3). От от участниците 142-ма, изказват мнение, че използването на стереотипи при общуване с хора с увреждания е грешно и това е лично тяхно мнение.

Подобна категорична лична позиция на младите хора, определено показва, че техният стремеж е в процесите на комуникация с хора с увреждания, да преодоляват стигматизирането на тази група хора и да търсят пътища към сближаване с тях.

Ако съпоставим отговорите на въпрос № 10 „*Аз участвам в дейности за елиминиране на предразсъдъците към хората с увреждания, защото това е важно лично за мен*”, в трите графики, ще установим, че най малък е броят на участниците изразили „Пълно несъгласие” относно участието им в дейности за елиминиране на предразсъдъци към хората с увреждания. Неутрален отговор са дали 69 от участниците, а пълно съгласие са изразили – 118 участници. Това ни дава основание да направим изводът, че в този възрастов период, вече е осъзната стигмата, която съществува в обществото към хората с увреждания и младите хора са мотивирани да участват в дейности за елиминиране на предразсъдъците към хората с увреждания, като участват непосредствено в различни дейности за социалната им адаптация и реализация. Това може да се приеме и като съпротива на младите хора срещу наслоените в годините предразсъдъци в обществото към различните най-общ план.

Качественият анализ на отговорите на участниците, изследвани с методиката „*Мотивация за общуване без предразсъдъци с хора с увреждания*”, разкрива поведенчески реакции на младите хора, които са стимулирани и определени от личните им разбирания, убеждения и емоционални нагласи, както и от натиска на обществените стандарти и мнението на другите, относно изборият от тях път за взаимодействие с лицата с увреждания.

Изводите тук могат бъдат очертани в няколко параметри:

1. При контактите си с хора увреждания, младите хора, изпитват известни притеснения, свързани с реакциите на хората с увреждания спрямо тях. Липсата на жизнен опит и непознаване на психиката на хората с увреждания, провокират у тях известно напрежение.

2. Младите хора, не приемат използването на стереотипи, спрямо хората с увреждания, което е положителен момент в нагласите им за общуване с тях.

3. Сред участниците в изследването е налице мотивация за общуване без предразсъдъци с хора с увреждания и това е тяхната самопредстава за самите себе си. Те искат и се оценяват, като хора без предразсъдъци и очакват това да бъде оценено положително, както от хората с увреждания, така и от общността, към която те принадлежат.